

Esfahán je nejkrásnějším a nejnavštěvovanějším městem Íránu. V dějinách byl celkem čtyřikrát hlavním městem říše, poprvé před 1000 lety. Nejslavnější období začalo koncem 16. století. Tehdy si jej šáh Abbás I., zakladatel dynastie Safíjovců, pod níž zažila novodobá Perská říše snad největší rozmach, vybral za své sídlo.

Plánovitě z něj vybudoval nové hlavní město – v době, kdy Teherán byl malou vesnicí. Pomáhal mu při tom Muhammad Ámilí, íránský Leonardo da Vinci. Výsledkem bylo snad jedno z největších měst tehdejšího světa s miliónem obyvatel, ale hlavně město nepředstavitelně krásné. Z této doby pochází úsloví „Esfahán, nesfe džahán“, tedy „Esfahán je půlkou světa“.

Byť se novodobé íránské dějiny nevyvíjely poklidně a mnoho klenotů bylo zničeno, esfahánské sakrální památky zůstaly neporušeny. Pouze spolu změnilý název podle nového politického vkusu. I když stavebníkem byl tři století mrtvý Abbás, vše, co by mohlo připomenout šáhův režim, bylo v islámské republice přejmenováno, nejčastěji po tom, kdo šáha roku 1979 nahradil – po imámu Chomejním.

INFORMACE

Z hlavního města míří do více než miliónového Esfahánu denně desítky pohodlných autobusů. Trasu 500 km zvládnou za 6 – 7 hodin. Lze použít i vnitrostátní leteckou linku – lety jsou navíc v Íránu podstatně levnější než v Evropě. Při cestách po Esfahánu využijte taxíky, zastaví vám buď označená vozidla, nebo kterákoliv jiná, jejichž řidiči si tak při jízdách po městě přivydělávají. Zajímavá a prakticky zadarmo bude jízda hromadnou dopravou, kterou tu tvoří opět autobusy. Vpředu nastupují muži, do zadní části ženy a děti. Na seznam UNESCO byl Esfahán zapsán v roce 1979.

FOTO: JIŘÍ SLADKÝ

Esfahán

Středem města se stalo Šáhovo (dnes Imámovo) náměstí, jedno z nejkrásnějších na světě a s rozměry 500 x 170 m i jedno z největších. Nacházejí se tu hlavní památky města a ústí sem také vchod na proslulý esfahánský bazar. Proti přísně plánovanému náměstí a uliční síti města tu nabývá prostor na orientálním chaosu a živelnosti. Zastřešené bludiště křivolakých uliček skrývá v sobě stovky krámů, čajoven, mešit, karavanseraje, zahrady a prameny.

Úmyslné chyby

Čelo náměstí v Esfahánu tvoří Imámová mešita (Mesdžide Emám). Stavitel se snažil dokázat, že pouze Alláh je dokonalý, a proto se schválně dopustil několika drobných chyb a nedodělků. Třeba sloupky po stranách vstupní brány, jeden je vyřezávaný, druhý zůstal holý. Velkolepý portál Královské mešity má výšku 27 m. Nádherně vyzdobená je na něm krápníková klenba, která na islámských stavbách tvoří přechod od čtvercové základny ke kruhové kupoli. Stejně jako na dalších mešitách ze safíjovského období připomíná buň-

ky včelího úlu vykládané mozaikou glazovaných dlaždic. Převažuje modrá, v Íránu oblíbená dodnes. Konstruktivní zvláštnost mešity, která obsahuje uvnitř dvě kopule nad sebou, vede k pozoruhodnému jevu. Prostor mezi nimi vytváří dvojitý zvuk. Díky ozvěnovému efektu slyšeli i lidé v dálce ve stejnou dobu stejné citáty z koránu a tytéž povely imáma při modlitbě.

Nejkrásnější pohled na náměstí skýtá veranda paláce Alího Kápua. Odtud i šáh sledoval dostihy a přehlídky. Poprvé na světě se zde taky hrálo pólo,

středověký „fotbal na koních“, populární hra perských šáhů. Před Královskou mešitou lze vidět zbytky mramorových branek. Náměstí nese v perštíně název mejdán, odtud zřejmě naše označení pro podobné aktivity.

Proti paláci postavil Abbás mešitu pro tchána, šejka Lof-tolláha. Kopule mešity je považována za nejdokonalejší v Íránu. Po obvodu modré klenby běží nekonečný pás kaligrafických nápisů a neustále opakuje jméno Alláh, Muhammad, Alí, citáty z koránu.

Nejvonnější náměstí

Anglický cestovatel Thomas Herbert označil v 17. století esfahánské náměstí za „nejeleganternější a nejvonnější na celém světě“. Platí to i dnes. Zvlášť večer, když se zaplní lidmi. Na přinesených koberecích pořádají rodinné pikniky, na trávníku kouří samovary a sklenky s čajem a voní kopce šafránem zdobené rýže. Kluci hrají fotbal a mládež jezdí na motorkách. Drožky popojíždějí podél podloubí bazaru a do všeho mumraje vystřikují vodotrysky barevné gejzíry. ●

JIŘÍ SLADKÝ